

Memòries

Àngel Duarte

CRÍTIQUES

Som-hi!

“P residir un govern no em va ser tan difícil com això”. No ho va ser, sosté un Jordi Pujol convençut, perquè comptà, de bon començament, amb una nòmina de col·laboradors de primer ordre. És cert que la simple enumeració dels integrants del govern format el 1980 –de Coll i Alentorn i Trias Fargas a Joan Rigol– contrasta fortament amb la grisor del que seran els temps a venir. Amb independència de la valoració política que es pugui fer de la gestió de cadascú, hi havia el bo i millor de la societat de famílies. Tal vegada el contrast entre l’ahir i l’avui no és una excepcionalitat catalana i reflecteix la distància entre la generació de polítics que protagonitzà la transició a la democràcia i la dels nostres dies.

Hi ha, però, una altra explicació al darre de l’afirmació que obre aquesta nota. Pujol és, això queda clar al llarg de tot aquest segon volum de memòries, un home segur d’ell mateix. D’ell i d’un país del qual se sent capdavanter i intèrpret. No defuig el reconeixement de certes errades –poques, i sempre més per prudència i excés de seny que no pas per cops de rauxa–, però, al capdavant, són pedres que no poden arribar a canviar el camí traçat. S’ha proposat construir i arrossegar els altres amb un imperatiu “Som-hi!”. Sap que el seu és, potser no

legalment però sí en la pràctica, un poder constituent.

Més enllà de la política Pujol se sent protagonista de la vida catalana, en el seu conjunt i al llarg de tota la segona meitat del segle XX. Es veu a ell mateix com un patriota, de la fusta de Prat de la Riba, i com un home polític de la talla dels estadistes europeus dels decennis centrals de la passada centúria. Un dirigent interessat per la demografia i pels costums, per l’economia i pel paisatge, per la llengua i per la gent. Un líder predisposat al consell sempre que se li demani –i a vegades, fins i tot quan no se li demana– i interessat a conèixer directament què és el que passa al seu voltant. Amb aquesta intenció, i amb la mateixa intensitat, s’entrevista tant amb un venedor de pollastres al mercat de la Boqueria com amb Antoni Brufau.

Voluntat, energia i entusiasme

Tanta energia i entusiasme –en rigor fóra més exacte parlar de voluntat– es posen, com és prou sabut, a disposició de la construcció d’un país. El projecte té quelcom de tautològic: s’alimenta d’idees, s’expressa amb emocions, es resol en el mateix projecte. L’acció constructiva parteix de pensaments concrets. A voltes d’un pragmatisme extrem. S’emmarca, però, en una narració històrica: el nacionalisme català és el propi d’un poble que fra-

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

CRISTINA CALDERER

Miscel·lània Pere Antoni Pons

Un tast de Porcel (més un regal pòstum)

El cel i la terra segons Baltasar Porcel, que reuneix una vintena de textos de l’escriptor andritxol mort a Barcelona l’estiu passat, té una doble motivació. D’una banda, captar nous lectors per a la monumental i riquíssima obra porceliana; de l’altra, treure a la llum el primer i únic capítol d’una novel·la que s’hauria titulat *Els gegants*, ambientada en la Mallorca de les Germanies, a principis del segle XVI, quan els menestrals i els pagesos de l’illa es revoltaren

contra la noblesa i l'emperador Carles V.

Aquest únic capítol inèdit consta només de disset pàgines, però és prou sòlid i està prou treballat per reconèixer-hi un Porcel en estat pur, arquetípic: el període històric en què es desenvolupa l’obra és extremament convuls i apassionat, propici per a tota mena d’exaltacions, quimeres i tragèdies; el protagonista, el líder revoltat Joanot Colom, encaixa a la perfecció en la galeria de personatges *bigger than life* porcelians, que no es resig-

nen a la vida que els imposen, convençuts que, a còpia de voluntat i de talent, poden forjar-se el propi destí; i finalment el narrador és un professor que prepara un llibre sobre el tema i que no tem acarar profunds dilemes filosòfics ni embrancar-se en lúcides especulacions metaliteràries. Què hauria fet l’escriptor d’Andratx a partir de tots aquests materials? Malauradament, ja no ho sabem mai.

Tenint en compte l’extensió i l’heterogeneïtat de l’obra de Baltasar Porcel, que con-

El cel i la terra segons Baltasar Porcel

Baltasar Porcel
Destino
Barcelona, 2009
Preu: 20 euros
Pàgines: 424

Baltasar Porcel va conrear tota mena de gèneres

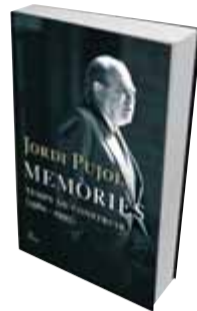

CRISTINA CALDERER

cassà en la seva emancipació i no va aconseguir la seva sobirania com a Estat nacional. Cal rectificar, fer avançar la història, fer-la progressar –tenint en compte que Espanya és aquí– en el que hauria d’haver estat el seu sentit únic.

Hi ha, doncs, al llarg del volum un esquema dual d’interpretació de la realitat catalana. També trobem una fractura interna. Els socialistes són els altres. De Joan Reventós a Pasqual Maragall, i pel camí alguns d’innominats, se’n denuncia la vocació de contrapoder, el sectarisme, la superioritat moral de la qual l’esquerra, aquí com arreu, farà ostentació. Hi ha, però, un pòsit compartit. Tret dels aspectes més estrictament personals –l’afer Banca Catalana n’és la clau, en política i en termes d’estricta convivència–, el país pot acabar reconciliant aquells que s’han trobat en camps oposats.

Aquestes memòries, cal dir-ho, no tenen, com a llibre, mètode. La cronologia, és veritat, aconsegueix ordenar la passió per explicar-se. A vegades. No sempre. La qual cosa no vol dir que el volum no tingui capacitat heurística. En té. En bona mesura el segon volum de les memòries de Jordi Pujol posa en relleu la personalitat que hi ha al darrere de l’home públic. Fins i tot més que no pas el primer. O, si més no, és molt clarificador sobre la manera com s’ha posat a fer la feina de redactar-les. Algú el va convèncer de fer-ho així. Possiblement Manuel Cuyàs fou qui li va etzibar el “Som-hi!”. El problema és que els salts endavant i endarrere, les digressions, són constants. Estem, doncs, davant unes memòries poc convencionals que constitueixen, no gensmenys, una lectura altament recomanable per entendre un temps i un home, una política i una obsessió.*

**Memòries (II)
Temps de
construir
(1980 - 1993)**

Jordi Pujol
Proa
Barcelona, 2009
Preu: 24 euros
Pàgines: 424

1 2 3 4 5

L’expresident de la Generalitat Jordi Pujol ha publicat la segona part de les seves memòries

Poesia
D. Sam Abrams

**Néixer
ensenyada**

Sabiem que Isabel-Clara Simó indefugiblement acabaria sentint la temptació de la musa i escriuria versos algun dia. I ha succeït. Tenim el seu primer llibre de poemes: *El conjur*. I dic llibre de poemes perquè Isabel-Clara no és cap intrusa sinó que ha demostrat que és poeta, que sap no solament apreciar un bon poema sinó que ha sabut fer-ne. *El conjur* és la prova fefaent que la nostra poeta ha nascut ensenyada.

El conjur

Isabel-Clara Simó
Edicions 62
Barcelona, 2009
Preu: 15 euros
Pàgines: 70

1 2 3 4 5

El conjur és un conjunt de 27 poemes dividits en tres seccions, amb 11, 10, i 6 composicions respectivament. Les seccions porten títols, *Èpica, Lírica i Dramàtica*, que corresponen a la divisió temàtica de poemes més irònics, més personals i més civils, i la divisió formal de poemes més llargs i més breus, o de poemes més concentrats i més expansius. A nivell d’estructura general el poemari va desplegant una matisada i ben articulada història personal que va des de l’accés a la vida moral individual mitjançant un desengany amorós d’infant fins a l’assumpció adulta, sense subterfugis, del mal absolut de l’extermini jueu.

La nostra poeta sap construir poemes equilibrats on no sobra res i sap pautar el flux del pensament en formes estròfiques. A més, dins les categories generals que hem establert, els poemes de Simó són molt variats i rics. Variats i rics de registres temàtics. Toca un gran ventall de temes: les relacions amoroses, la interculturalitat, la llibertat, la biologia humana, la vida dels animals i la natura, el temps, les edats de la vida, la mort, la felicitat, la situació de les dones, les fosses comunes i els refugis antibombes durant la guerra, l’extermini jueu... Variats i rics de recursos tècnics. Hi ha una gran diversitat de tons, des de la ironia i la sàtira més incisiva fins a l’intimisme més commovedor. Hi ha una pluralitat de ritmes, des de l’*staccato* del vers curt fins a la gravetat del versicle llarg, sempre dins el terreny dels efectes acústics subtils del *vers llibre*, a mig camí entre la rigidesa del vers clàssic i el relaxament excessiu del vers lliure. També cal consignar la presència de diferents subgèneres de la poesia, com ara la cançó, la narració, l’elegia, el poema de pensament o el poema civil.

El conjur conté alguns poemes com ara *El teu mort i el meu*, *Els transgressors*, *El desamor*, *Jo no sóc tu*, *Estàs tan lluny!*, *A les Fosses Comunes del Cementiri de València*, *Tu, l’obrer que condueix la pala hidràulica*, *El refugi* i *Les parets que sagnen*, que són petites obres mestres.*

RUTH MARIGOT

reà la novel·la, el conte, l’assaig, el teatre, l’articulisme, l’entrevista i el reportatge, la tria de textos no es presentava senzilla, però els responsables de l’edició –Alexandre Porcel i Emili Rosales– han sabut confegir un volum que ressalta les principals virtuts creadores de l’autor i alhora és representatiu del seu temperament literari, de l’envergadura de la seva ambició i de la vastitud –intel·lectual i vital– dels seus interessos.

Fragments de 5 novel·les
El llibre inclou capítols sencers o passatges llargs de cinc de les seves novel·les: *Cavalls cap a la fosca*, *L’emperador o L’ull del vent*, *Cada castell i totes les ombres*, *El cor del senglar* i *Olympia a mitjanit*. El lector hi descobrirà el doble vessant del Porcel novel·lista: el que inventa o

Tenint en compte l’extensió i l’heterogeneïtat de l’obra de Porcel, que conreà la novel·la, el conte, l’assaig, el teatre, l’articulisme, l’entrevista i el reportatge, aquest llibre només constitueix un tast de l’obra porceliana, però omple i satisfà com si es tractés d’un banquet

1 2 3 4 5

recrea el passat del seu poble natal des d’una òptica mítica, aventurera, violenta i vitalista, i el que indaga i explora amb ironia furiosa o amb cínic sarcasme la realitat de la Barcelona i la Mallorca contemporànies, amb un estil sempre tumultuós, enèrgic i apassionat, en què les sàvies reflexions existencials complementen una vivor imaginativa inesgotable.

És un encert que els curadors hagin recuperat tres capítols d’un dels seus llibres més impressionants però poc coneguts: *Mediterrània. Onatges tumultuosos*, un assaig personal i intens sobre la cultura, la política i la història mediterrànies, tan bo, almenys, com el famós *El Danubi*, de Claudio Magris. Aquests tres capítols són els dedicats a la Grècia i la Roma clàssiques i

al Renaixement, els tres puntals de la civilització occidental i tres de les fonts on l’autor més va abeurar-se.

Un conte per postres

El volum es completa amb el magnífic conte *Les dones de can Catany*, d’un lirisme tan commovedor com cruel, amb l’excel·lent entrevista que Porcel feu a Josep Pla per la revista *Serra d’Or*, amb un reportatge incisiu i clarivident sobre els *hippies* que pul·lulaven per Eivissa i Formentera a finals dels anys 60 del segle passat, i amb deu de les columnes que durant 27 anys publicà diàriament al diari barceloní *La Vanguardia*.

Evidentment, tot plegat només constitueix un tast de l’obra porceliana. Però omple i satisfà com si es tractés d’un banquet.*